

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ TEKLİFİ

11 Ocak 2012

A- GİRİŞ VE GENEL GEREKÇE

Temel Hak ve Hürriyetler başlığı altında herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu ve devam cümlesinde de bu hak ve hürriyetlerin topluma ve ailesine karşı ödev ve sorumluluklarını ihtiva ettiği belirtilmiştir. Bu düzenleme yerinde olmakla birlikte bireyin kendisine karşı sorumluluklarını belirtmemesi büyük bir eksikliği de beraberinde getirmektedir.

Zira kişinin temel hak ve hürriyetlerinden kesin surette vazgeçemeyeceği belirtilmesine rağmen yaşam hakkı gibi temel bir hakkın çok kolay bir şekilde ihlali gerçekleşmekte ve bu ihlal anayasal bir güvence bulunmaması sebebi ile önlenememektedir. Ülkemizde her yıl binlerce kişi sigaraya ve alkole bağlı hastalıklardan hayatını kaybetmektedir. Oysa kimsenin bir başkasının vücut bütünlüğüne ve onuruna zarar verme özgürlüğü olmadığı gibi kendi vücut bütünlüğü ve onuruna da zarar verme özgürlüğü bulunmamaktadır. Bu nedenle kişinin rızası ile kendi vücuduna zarar verebileceği eylemler de bu madde ile engellenmeli ve temel haklardan olan yaşam hakkı güvence altına alınmalıdır.

Temel Hak ve Hürriyetlerin bu şekilde güvence altına alınması kişilerin bu hakları koruma ve geliştirmesi hakkını da beraberinde getirmelidir. Oysa “Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı” başlığı altında kişinin yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunun söylenmesi bu hususta yeterli değildir. Birey bu temel haklarını korumak ve geliştirmek hususunda yalnız bırakılmaktadır. Bu sebeple kişinin temel haklarını korumak ve geliştirmek için ilgili kurum ve organlardan yardım talep etmesine de imkân sağlanmalıdır.

Temel hak ve hürriyetlerin korunmasında medya ve kitle iletişim araçlarının ne kadar etkili olduğu bilinmektedir. Televizyon programlarında her geçen gün, çocuklarımıza ve gençlerimize kötü karakterler rol model olarak sunulmakta, zararlı alışkanlıklar cazip hale getirilmektedir. Bu sebeple “Basın Hürriyeti” başlığı altında mevcut bulunan düzenlemeye basın ve yayın organlarınca uyuşturucu, alkol, tütün mamulleri, kumar, şans oyunları ve benzeri zararlı maddelerin kullanılmasını özendirici yayınlar ve reklamlar yapılamayacağı özellikle belirtilmelidir. Toplum sağlığının korunması için zaruri olan bu düzenleme yaşam hakkını ve ülke geleceğini öncelediği için de basın hürriyetinin kısıtlanması anlamına gelmeyecektir.

Toplumsal sağlığımızın ve bilhassa gençlerimizin muhafazası için hayati öneme sahip olan Anayasamızın 58. maddesi bireylerde yeni görölmeye başlanan ve tıp literatürüne de girmiş bulunan bağımlılıkları da kapsayacak şekilde genişletilmelidir. Toplumun her kesiminde yayılma eğilimi gösteren teknoloji bağımlılığının da bu maddenin kapsamı içerisine alınması gerektiği açıktır.

Ülkemizdeki pek çok probleme kaynaklık eden bu sebepler ortada iken bahsini ettiğimiz değişikliklerin bu zamana kadar gerçekleştirilmemiş olması kabul edilemez. Geçici, etkisiz ve uygulaması mümkün olmayan düzenlemeler ile sorunlarımızın çözülemeyeceği açıktır. Yapılmasını teklif ettiğimiz düzenlemelerle, toplumsal adaletin, toplumsal sağlığın ve temel hak ve hürriyetlerin en etkili şekilde korunması amaçlanmıştır.

B- YENİ ANAYASA İÇİN CEMİYETİMİZİN TEKLİFLERİ

- 1- Temel Hak ve hürriyetlerin niteliği başlıklı 12 madde veya muadili madde konuluş gerekçesine uygun olarak korunmalı ve tarafımızdan içersinde yer almasını teklif ettiğimiz ibare de madde bünyesine teklifimiz doğrultusunda yer almalıdır.

Madde İçin Teklifimiz;

Temel hak ve hürriyetlerin niteliği

MADDE 12 veya¹

1. Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin **öncelikle kendisine**, topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder. **Kimsenin kendi vücut bütünlüğüne ve onuruna zarar verme özgürlüğü yoktur.**

Teklif Gerekçesi;

(Tarafımızdan teklif edilen ikinci fıkra için)

Temel hak ve hürriyetlerin “vazgeçilmezliğini” vurgulayan birinci fıkrada belirtildiği üzere kişiler, insan olmalarından kaynaklı, kişiliklerine bağlı, sahip oldukları temel hak ve hürriyetlerin bir kısmını kullanmak istememeleri hukuk düzenlerince düzenlemelerden ayırık tutulmasına rağmen, bu hak ve hürriyetlerden tamamen vazgeçmelerini yasaklamıştır. Nitekim vazgeçme kötüye kullanılabilmesi gibi “kölelik” gibi modern hukuk düzenlerinde yasaklanan olumsuzluklara dahi yol açabilecektir.

¹ Madde numarasından sonra “veya” ibaresi yeni Anayasa metninde yer alacak olan aynı nitelikteki maddenin numarasının bilinmediğini ve de yerleştireceği yere sınır koymamayı ifade etmektedir.

Vazgeçilmezliğin öznesi olarak kişi dahi bu haklarından vazgeçmeyeceğinden, eş deyişle kişi temel hak ve hürriyetlerinden vazgeçer şekilde hukuk düzenince yasaklanan durumlara yol açamayacağından, tarafımızdan maddeye “öncelikle kendisine” ibaresi eklenmiştir. Bu ibarenin eklenmesi ile kişilerin kendi hak ve hürriyetlerinden olan özellikle yaşama hakkı gibi temel haklarında vazgeçmesinin önüne geçilmesi ve Anayasanın devamı maddelerinde hüküm altına alınan temel hak ve hürriyetlerin içeriğini boşaltma girişimlerinin engellenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, özellikle madde bağımlılığı üretenler ve madde bağımlıları, madde kullanımını özgürlük olarak nitelemektedir ki; hiçbir hukuk sisteminde ve semavi olsun beşeri olsun tüm dinlerde kişilerin kendilerine zarar verme özgürlüklerinin olmadığını teslim eder. Nitekim vücut bütünlüğüne zarar verenler şayet hala ayakta kalmışlar ise cezalandırılırlar. Bu hüküm sigara, alkol, kumar, uyuşturucu ve sair bağımlılıkların vereceği zarardan bireyleri korumak için zaruridir.

- 2- Kişinin dokunulmazlığını maddi ve manevi varlığını korumasına ilişkin hüküm bu hali ile eksik olup kişinin kendi başına terk edildiği izlenimi vermektedir. Madde metninin tarafımızdan aşağıda teklif edildiği şekilde düzenlenmesi daha uygun ve devletin “halk için olduğu” gerçeğini de teyit eder nitelikte olacaktır.

Madde İçin Teklifimiz;

Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı

MADDE 17 veya

Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Herkes bu haklarının korunmasını ve geliştirmek için uygun imkânların sağlanmasını isteyebilir.

Teklif Gerekçesi;

(Tarafımızdan teklif edilen ikinci fıkra için)

Maddenin birinci fıkrası temel hakkı tanımlamış fakat kişiye inhisar edilen bu hak toplum içerisinde fert olarak yaşayan, tekil kişinin imkânları ve etkinliği düşünüldüğünde hakkın icrasının mümkün olmadığı, en iyimser bakış açısı ile zor olduğu ortadadır. Kişinin kendi yaşamına yapılan saldırılardan, maddi ve manevi bütünlüğüne kast eden zararlı, yok edici birçok dış etkiden korunması gerekmekte, bu korunmanın kendi imkânları dışına taşıdığı çoğunlukla görüldüğünden meşru hukuk zemininde, meşru kurum ve organlardan yardım talep etmesine imkân sağlanmalıdır. Fıkranın konuluşu, vatandaş olarak kişilerin devlet organları ile işbirliğini teşvik ettiği gibi gayrimeşru yollardan korunmayı, ya da ihkak-ı hakkı da engeller niteliktedir. Öte yandan Devletin uyuşturucu ya da ülkesi sınırları içerisindeki kişilerin varlığını,

güven içerisinde yaşmasını sağlama görevinin de diğer bir yansıması niteliğindeki fıkra, çağdaş toplumların tamamında öncelenen kişi merkezli yönetimin de devamı niteliğindedir.

- 3- Basın hürriyeti başlıklı maddeye veya devamına, günümüzün en yaygın iletişim araçlarının basın araçları olması hasebi ile devletin gerek yaşama hakkını koruma gerekse de kişilerin maddi ve manevi refahını sağlama görevi düşünülerek, kişilerin, aile ve gençlerin kötü/zararlı alışkanlıklardan korunması amacı çerçevesinde, düzenlemeler yapılmalı, yayınlardan/yayımlardan kaynaklı zararların önlenmesi sağlanmalıdır.

Madde İçin Teklifimiz;

Basın hürriyeti

MADDE 28 veya

.....

Basın ve yayın organlarınca uyuşturucu, alkol, tütün mamulleri, kumar, şans oyunları ve benzeri zararlı maddelerin kullanılmasını özendirici yayınlar ve reklamlar yapılamaz. Bu yayınlarının engellenmesi basın hürriyeti hakkının kısıtlanması anlamına gelmez.

Teklif Gerekçesi;

(Tarafımızdan teklif edilen fıkra için)

Temel hak ve hürriyetlerinin nüvesini oluşturan yaşama hakkı ve vücut bütünlüğü hakkı, diğer bütün hak ve hürriyetlerin kullanılması, dahası var olması için öncül nitelikteki haklardır. Kişilerin yaşama hakkının örneğin bir ifade hürriyetinin yok sayıldığı yerde özel yaşamın gizliliği hakkının hiçbir önemi olmayacaktır. Dolayısıyla özenin korunması devletin ve yetkili organların temel amacıdır. Eklenen fıkra ile her yıl binlerce insanın ölümüne, kişilerin vücut bütünlüğünü yitirmesine sebep olan ve devletin kullanmakta olduğu kamu kaynaklarının israfına (sağlık harcamalarının, çevreyi temizleme maliyetlerinin artması gibi nedenlerle) neden olan söz konusu zararlı maddelerin kullanılmasının engellenmesi amaçlanmıştır. Her yıl kullanımı ve tüketimi artan zararlı maddeler aile ve gençler gibi toplumun korunması gereken guruplarını olumsuz yönde etkilemekte, ülke geleceğini tehlikeye sokmaktadır. Fıkra ile basın hürriyetine bir istisna getirilmeyip, bizatihi toplum geleceği ile ilgili bir önlem getirilmektedir.

- 4- **Sağlık hizmetlerinin korunması ve çevrenin düzenlemesine ilişkin hükmün aşığıdaki** teklifimiz doğultusunda düzenlenmesi, refah seviyesi yüksek bir toplum için şarttır. Her yıl zararlı alışkanlıklar nedeni ile yıkılan aileler, toplumsal hayatın içinde kaybolan kişiler, toplumun devamını tehlikeye soktuğından söz konusu hükmün Anayasa'da yer alması gerekmektedir.

Madde İçin Teklifimiz;

Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması

MADDE 56 veya

.....

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak **ve korumak için**; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, uyuşturucu/ uyarıcı, alkol, tütün mamulleri gibi zararlı maddelerin ve kumar, **teknoloji** ve ekran bağımlılıklarının bırakılması, bu alışkanlıklar nedeni ile için düşülen hastalıkların tedavisi için ayrıca sağlık kuruluşları kurar, kurulan sağlık kuruluşları içerisinde sağlık birimleri oluşturur, özel girişimce kurulan sağlık **kuruluşlarını teşvik eder ve projeleri destekler.**

Teklif Gerekçesi;

(Taraşımızdan teklif edilen ibare ve fıkra için)

Devletin, kendi ülkesi içerisinde yaşayan kişiler için sağlıklı bir çevrede yaşamasını sağlama, kişilerin kaybolan sağlıklarını yeniden kazanmalarına yardımcı olma görevleri çerçevesinde, sağlık kuruluşlarının kurulmasını ve sağlık hizmetlerinin yürütülmesini sağlama yükümlüğü bu maddede verilen yetki ve görevle sağlanacaktır. Ayrıca devlet, kişilerin kendi sağlıkları üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabilecek alışkanlıkları önlemesi veya müptelası olunan zararlıının terk edilmesi için görev üstlenmesi gerekmektedir. Söz konusu zararlıların alışkanlığından kaynaklı toplumsal sorunların aşılması, refah düzeyi yüksek bir toplum oluşturulması için, sağlık kuruluşları kurulması, oluşturulan sağlık kuruluşları içerisinde ihtisaslaşmış birimlerin meydana getirilmesi ve de özel girişimin bu yöndeki girişimlerinin desteklenmesi gereğı de yine bu maddede hüküm altına alınmıştır. Devlet bu maddenin kendisine yüklemiş olduğı zorunluluğı uygun vatsıllarla ve yeterince kaynak ayırmak sureti ile yerine getirmelidir.

- 5- 1961 ve 1982 Anayasalarında Cemiyetimizin teklifi üzerine düzenlenen 58. maddenin çok ufak bir farklılıkla korunması, temel hak ve hürriyetlerin amacı gereği zaruridir.

Madde İçin Teklifimiz;

MADDE 58/2- Devlet her yaştaki insanını özellikle de gençleri tütün mamulleri ve alkol bağımlılığından, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar, fuhuş ve benzeri kötü alışkanlıklardan, ekran, teknoloji, sosyal paylaşım, internetin amaç dışı veya ahlak ve adaba, hukuka, sağlığa aykırı kullanımından ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.

Teklif Gerekçesi;

(Tarafımızdan teklif edilen ibare)

Evvelce madde dar kapsamlı olduğundan ve maddede sayılan zararlı maddelerin artık yaş gözetmeksizin kullanılmaya başlandığından, alışkanlıkların bütün toplumsal katmanlar ve yaş gruplarına şamil bir şekilde yayılma eğimli gösterdiğinden madde kapsamındaki korunmaya değer zararlılar ve muhtemel zararlılar genişletilmiştir. Madde değişikliği devletin bütün vatandaşlarını korunması gerektiği gerçeği ile uyumluluk göstermektedir.

Av. Adalet Canlı AKBAş

Türkiye Yeşilay Cemiyeti Hukuk Müşaviri

Av. Muharrem BALCI

Türkiye Yeşilay Cemiyeti Genel Başkanı